

Getväppling
Anthyllis vulneraria

Käringtand
Lotus corniculatus

Storlom Gavia arctica har en vacker, sammetslik dräkt. Den kan ses i Stråsjö-Långtjärn. • The black-throated diver Gavia arctica has beautiful velvety plumage. It can be spotted in Stråsjö-Långtjärn.

Hitta hit

Från Hudiksvall: Tag väg 84 till Delsbo där du svänger av norrut på väg 305, mot Hassela. Följ sedan skyltningen.
Från Ljusdal: Tag Bjuråkersvägen (väg 727) och sväng sedan av norrut på Svartsjövägen. Följ sedan skyltningen.
Observera att kartan endast visar de småvägar som leder till reservatet.

Kom ihåg!

- Du är välkommen att plocka bär och matsvamp för eget behov. Men var uppmärksam på att du i reservatet inte får:
- skada eller göra ingrepp som påverkar ytformer och vattenförhållanden
  - skada träd och andra växter, levande som döda
  - göra upp eld utanför anvisade platser
  - framföra motordrivna fordon
  - rida
  - tälta eller ställa upp husvagn

Ytterligare information

Länsstyrelsen i Gävleborg
801 70 Gävle
Telefon (växel): 026-17 10 00
Hemsida: www.x.lst.se

Syftet med Sveriges naturreservat är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behov av områden för friluftslivet. Förvaltning, vård och information bekostas huvudsakligen av Naturvårdsverket. Naturreservatet Gröntjärn ägs av staten och förvaltas av Länsstyrelsen i Gävleborg. Reservatet har bildats för att bevara och skydda områdets unika naturvärden.

Produktion: Länsstyrelsen i Gävleborg. Tryck: Stromia, 20 000 ex. Layout & text: Naturcentrum AB. Foto: S. Andersson. Illustrationer: A. Andersson, N. Forshed, M. Holmer & N. Johansson. Karta: C. Lindkvist, Naturcentrum AB.

Parkering	Reservatsgräns
Informationstavla	Bratthedsleden
Sopstall	Stig
Toalett	Lövskog
Rastplats	Granskog
Grillplats	Tallskog
Vindskydd	

Enkelt att ta sig runt

Man kan gå runt hela Gröntjärn på en markerad stig som är cirka 1,5 km lång. Stigen går längs den branta åsen, som sluttar ner mot Gröntjärn. På udden mitt i sjön finns en fin plats för fika. Genom reservaten går också Bratthedsleden som passerar Gröntjärn och följer Stråsjö-Långtjärn österut.

Welcome to Gröntjärn!

Gröntjärn's nature reserve is an area of exciting geology with traces of the most recent Ice Age. There are several kettle holes, for example, which are potholes made by the ice. The strangest of them all is Gröntjärn, a small lake that has a natural water-level difference of about 14 m. No brooks run to or from Gröntjärn. Instead the flow of groundwater determines the water level. This peculiar lake, with its greenish glittering water, has attracted many fascinated visitors over the years. Nearby you'll find the more anonymous, yet just as strange, Stråsjö-Långtjärn, which is slowly flooding the adjacent forest. The dry ground is home to an interesting flora, including the spring pasque flower, alpine catchfly and kidney vetch.

Please remember!

- You are welcome to pick berries and edible fungi for your own use. But please be aware that when you are in the nature reserve you must not:
- damage or do anything which might affect the surface shape of the area or the water conditions
  - damage trees or other plants, living or dead
  - light fires other than in designated areas
  - drive motor-driven vehicles
  - ride horses
  - camp or park caravans

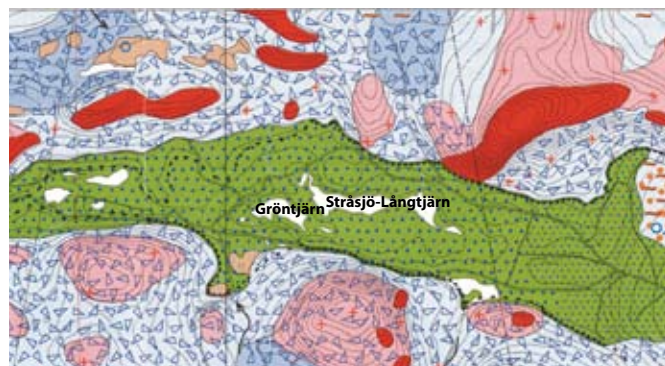

Gröntjärn - grundvatten i istidslandskap

Gröntjärns naturreservat är ett geologiskt spännande område med spår efter senaste istiden. Här finns till exempel flera så kallade dödisgropar. Märkligast av dem alla är Gröntjärn, som har en naturlig vattennivåskillnad på 14 meter. I de torra markerna finns en intressant flora med växter som mosippa, fjällnejlika och getväppling.

Från istid till nutid

Gröntjärn och Stråsjö-Långtjärn ligger i ett landskap som präglats av inlandsisen och det som hände då den kilometer tjocka isen krympte och försvann för omkring 8 500 år sedan. Innan dess hade smältvatten fört hit stora mängder sten och grus som växt till en mäktig isälvsavlagring. När landisen helt hade dragit sig tillbaka fanns större block av dödis kvar i grusmassorna.

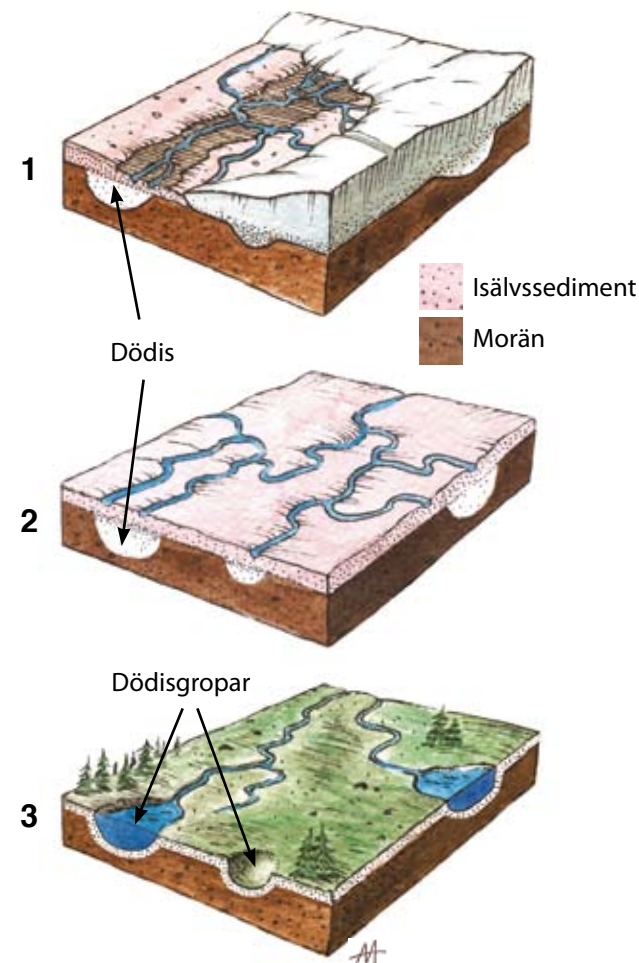

Utsnitt från SGUs jordartskarta 16G Ljusdal SV © Sveriges geologiska undersökning (SGU). Medgivande: 30-1349/2007.

■ Berg	■ Torv	■ Hög blockhalt
■ Morän	■ Isälvssand	— Högsta kustlinjen
■ Moränbacklandskap	■ Isälvsgrus	○ Moränkulle
■ Tunt jordtäckte		+ Bergblottning

På jordartskartan ser man tydligt spåren av den isälv som bildades då inlandsisen avsmälte. Isälven transporterade stora mängder sediment som avsattes längs vattenströmmarna och idag bildar grusåsar av det slag som man kan se i området. • On the soil map we can clearly see traces of the meltwater stream that was formed when the inland ice melted. The meltwater stream transported large quantities of sediment that was deposited along the waterways and today forms gravel eskers or ridges like the ones we can see in this area.

Dessa isblock smälte i sin tur och bildade så kallade dödisgropar. Flera av de stora groparna i dalgången är i dag vattenfyllda, däribland Gröntjärn och Stråsjö-Långtjärn.

När inlandsisen smälte bildades isälvar som förde med sig isälvs sediment i form av sten, grus och sand (bild 1). Isblock som brutits loss från isfronten begravdes i isälvs sedimentet, sk dödis (bild 2). När dödisen så småningom smälte bort sjönk jordlagren ihop och dödisgropar bildades. Vissa dödisgropar fylldes med vatten, andra inte (bild 3). • When the inland ice melted, meltwater streams formed that transported glaciofluvial sediment, i.e. stone, gravel and sand (picture 1). Blocks of ice that broke off from the ice front were buried in the sediment of the meltwater stream and are known as dead ice (picture 2). When the dead ice eventually melted, the layers of earth sank to form kettle holes. Some kettle holes became filled with water, but not all (picture 3).

Fika vid Gröntjärn. • Coffee break by Gröntjärn.

Sägenomspunnen och grönskimrande

Gröntjärns säregna karaktär har genom åren lockat till sig många besökare. Man har fascinerats av den lilla sjöns kraftigt varierande vattennivå och det grönskimrande vattnet.

Strax intill återfinns den mer anonyma men lika märkliga Stråsjö-Långtjärn som långsamt dränker skogen intill. Båda sjöarna ingår sedan 1978 i Gröntjärns naturreservat.

Gröntjärn – Sverigemästare i nivåskillnad

Det rinner inga bäckar till eller från Gröntjärn. Istället är det flödet av grundvatten som ensamt bestämmer nivån på sjön. Gröntjärn kan liknas vid ett stort regleringsmagasin för det vatten som ständigt strömmar förbi nere i marken. Om det kommer mycket nederbörd i området kan flödet öka så mycket att det nästan blir stopp i grusåsen. Vattennivån i sjön höjs då flera meter.

Gröntjärn har förmodligen svenskt rekord vad gäller skillnad i vattennivå – hela 14 meter mellan den lägsta och högst uppmätta. Spår efter extra höga nivåer kan vissa år ses på omgivande träd, vars bark då har skadats av sjöns vinteris.

Rening på naturligt vis

Då grundvattnet i Gröntjärn passerar genom isälvsgrus uppstår en reningseffekt. Gruset fungerar som ett naturligt reningsfilter som fångar upp partiklar och gör vattnet rent och klart. Frånvaron av partiklar är förklaringen till vattnets speciella gröna färg.

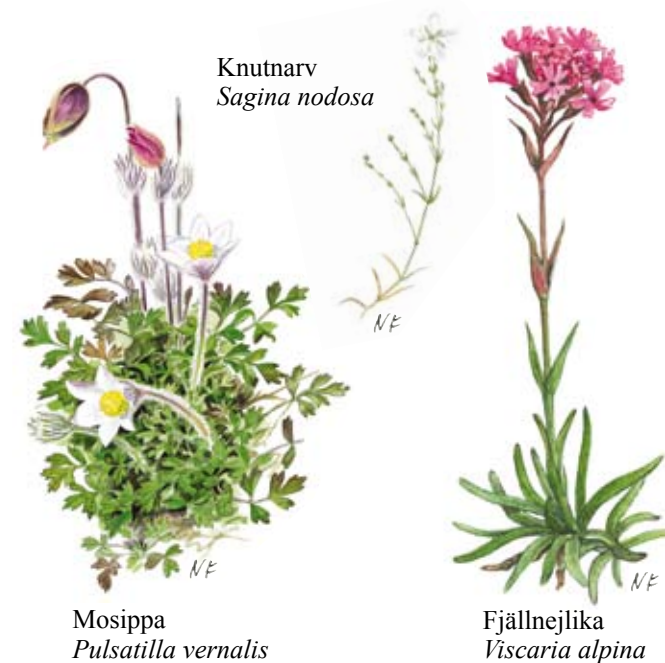
Tuffa förhållanden

Det varierande vattenståndet gör att Gröntjärn har en extremt bred strandzon. Ytterst få växter har förmågan att både kunna växa på en torr grusbacke och i 14 meter djupt vatten. Växttäcket i strandzonen är därför lågt, glest och mycket varierande från en tid till en annan.

Krypven och vattenmåra är de enda fast rotade växterna på stranden. Frön kan tillfälligt ansamlas i strandzonen och gro i riklig mängd. Ett exempel är getväppling som under vissa perioder breder ut sig ordentligt på stranden. Här hittas också fjällnejlika och knutnarv. Fjällnejlikan är en rest från en kallare tidsepok. Knutnarv finns normalt vid Hälsingekusten men i inlandet växer den endast här.

Torrt på marken

Marken i reservatet består av tjocka lager sand och grus genom vilka vatten lätt rinner igenom. Växtligheten är anpassad till områdets torra markförhållanden. Tallskog med olika bärris och lavar täcker därför stora delar av reservatet. I vissa av de branta groparna växer gran, asp och björk. Vid dödisgropar och på hedarna i området förekommer ovanligt rikligt med mosippa. Den trivs på sydvända sluttningar och blommar på senkvällen. Mosippan är en sällsynt växt, som är fridlyst i Gävleborgs län.

Stråsjö-Långtjärn – blir större och större

Ett stenkast från Gröntjärn ligger den 20 meter djupa Stråsjö-Långtjärn. Sjön har en nästan lika spännande hydrologi som Gröntjärn. Stråsjö-Långtjärn har i motsats till Gröntjärn en mycket smal strandzon. Vattennivån tycks vara konstant men är i själva verket sakta stigande. Sjön tillförs ett humusrikt vatten via ett antal bäckar men saknar ett synligt utlopp. Istället dräneras sjön genom att vattnet långsamt tar vägen genom isälvsgruset på botten. Här har dock växtdelar och humus ansamlats till ett gyttjelager som successivt täpper till en allt större del av botten på den stora dödisgropen.

I takt med att vattnet stiger dränks den omgivande skogen längs stränderna. I sjön syns stubbar och lågor från träd som vuxit i strandlinjen då vattennivån var lägre.

Tofsmes Parus cristatus är en av de fåglar man kan få se i reservatet. • The crested tit Parus cristatus is one of the birds that you might see in the nature reserve.